

Obrazložitev posveta

Slovenija gospodarsko zaostaja za primerljivimi državami EU

Svet za razvoj (SR) SAZU in Inženirska akademija Slovenije (**IAS**) sta 3. decembra 2024 organizirala okroglo mizo z naslovom *Zakaj Slovenija zaostaja za primerljivimi državami EU*¹? Zaključek posveta – Slovenija potrebuje bistveno višjo gospodarsko rast ter zlasti **nov razvojni model**, s katerim mora:

- *izboljšati produktivnost* gospodarstva z večjo *inovativnostjo* in vlaganji v vrhunske tehnologije;
- pospeševati *raziskave, razvoj in prenos znanja* iz univerz in inštitutov ter ustanavljati razvojne centre v podjetjih, zvišati kakovosti izobraževanja in raziskovanja;
- *znižati odlive sredstev v tujino*, npr. obresti od javnega dolga preusmeriti na domači trg, preusmeriti del depozitov prebivalstva na kapitalski trg (v dodatne delnice in obveznice);
- izboljšati *gospodarjenje* s proračunom in z državnim premoženjem ter spremeniti javni spodbujevalni sistem in subvencioniranje.

Svet za razvoj SAZU in IAS sta predlagala naslednja dodatna posvetovanja:

1. Z **gospodarstvom** v sodelovanju z GZS/SBC/OZS/GK/ZM itd.: izboljšanje produktivnosti in mednarodne konkurenčnosti, povečanje deleža visoko-tehnološkega sektorja v izvozu, energetika, razvoj sodelovanja z univerzami in inštituti pri prenosu znanja, patenti, državne in EU podpore.
2. Razvoj **kapitalskega trga**, reforme trga kapitala, obnovitev zaupanja prebivalstva in preusmeritev dela depozitov v vrednostne papirje, varčevanje v 2. in 3. pokojninskem stebru, znižanje izvoza kapitala.
3. Na **znanju temelječa** družba, (vseživljenjsko) izobraževanje, raziskave in razvoj, inovacije in podjetništvo, digitalizacija, financiranje zagonskih podjetij.
4. **Trajnostni razvoj** – družbeni in okoljski steber: a) demokracija, vladanje, elite, zdravje, plače in pokojnine, kupna moč, aktivno staranje, neenakost, korupcija; b) zeleni prehod, krožno gospodarstvo, kmetijstvo in samooskrba s hrano, nič odpadkov, učinkovitejša rabe virov, trajnostna in nizko-ogljikna energija.
5. **Novi razvojni model** Slovenije bi v oktobru 2025 na podlagi posvetov predstavili na Vrhu gospodarstva – delovna skupina bo pripravila *predlog razvojne strategije Slovenije*.

Cilji posveta z gospodarstvom so skladni s sprejetimi sklepi stalne delovne skupine SR SAZU/IAS in naj bi bili osnova za oblikovanje sklepov posveta:

- izboljšanje obstoječih strategij in oblikovanje novih za izboljšanje *produktivnosti*, mednarodne *konkurenčnosti*, uveljavljanja naših interesov in subjektov v svetu, drugačnega, okoljsko uravnoteženega *soustvarjanja* in tudi solastništva zaposlenih – ter drugih stališč;
- bistveno povečanje *dodane vrednosti* v BDP, deleža *visoko-tehnološkega* sektorja v izvozu;
- *samozadostnost* na področjih hrane, energije, okolja in odpadkov (krožno gospodarstvo);
- *znanja, ki jih* gospodarstvo in podjetniki potrebujejo za preskok v višjo produktivnost;
- razvojno sodelovanje z univerzami in inštituti pri prenosu znanja, več patentov;
- povečane neposredne tuje *naložbe* in finančne podpore ter subvencije (državne, EU-skladi in trg kapitala),
- ESG in podnebni standardi in njihova uveljavitev za ohranitev življenjskega habitata Slovenije z vidika gospodarstva in prebivalstva;
- nižje *obremenitve* s prispevki in davki (davčni primež), debirokratizacija, digitalizacija,
- trg dela in talentov, doma, v EU in svetu ter zaposlovanje starejših (tudi *upokoјencev* ob nezmanjšani pokojnini), zlasti pa delovna mesta prihodnosti.

Spodaj navajamo povzetek predlogov gospodarskih združenj, ki so bili objavljeni v medijih.

¹ P. Glavič, Zakaj gospodarsko zaostajamo za primerljivimi državami EU, Delo, Sobotna tema, 21. 12. 2024, str. 14

Gospodarski krog, ki združuje ključna poslovna združenja, je vladi predlagal strukturne reforme za povečanje konkurenčnosti Slovenije za hitrejšo gospodarsko rast in boljše sodelovanje:

- hitro ukrepanje za znižanje davčnih obremenitev plač in visokih cen energije;
- okrepljena vlaganja v raziskave, razvoj, inovacije, digitalizacijo, umetno inteligenco;
- povečanje naložb, privlačnosti za tuje vlagatelje, predvidljiva zakonodaja, zeleni prehod.

Gospodarska zbornica Slovenije (GZS) državi predlaga, da se:

- dohodninska lestvica in olajšave samodejno usklajujejo z rastjo povprečne plače, odpravi najvišjo, 50-odstotno dohodninsko stopnjo, nagrade za poslovno uspešnost izvzame iz dohodnine, postavi razvojno kapico pri 1,6-kratniku povprečne plače;
- okrepi davčne spodbude za pokojninsko varčevanje v 2. in 3. stebru, uvede obvezni zdravstveni prispevek, zamakne prispevek za dolgotrajno oskrbo vsaj za eno leto;

Klub slovenskih podjetnikov (SBC) predlaga ukrepe za znižanje previsokih prispevkov in davkov:

- znižanje korupcije z višjimi kaznimi in povračilom stroškov oz. škode, povzročene državi,
- boljše delujoč javni servis, omogočeno delo upokojencev in gibljivo nagrajevanje zaposlenih.

Obrtno–podjetniška zbornica Slovenije (OZS) ima 139 zahtev, od katerih so najvažnejše:

- ustaviti dodatno napovedane obremenitve: previsoki davki na nepremičnine in na premoženje ter jih zmanjšati za trajno oskrbo;
- spremembe v dohodninski lestvici: zvišanje prvega razreda na 11 000 € in ničelno obdavčenje, znižanje prispevkov za visoko kvalificiran in izobražen kader ter napotene delavce, razvojna kapica v višini 1,5-kratnika povprečne plače;
- dodatki za nadurno, nedeljsko, nočno in praznično delo niso obremenjeni s prispevki;
- nadomestila za bolniški stalež, ki jih plačuje delodajalec, skrajšati s 30 na 20 delovnih dni.

Združenje Manager opozarja na odseljevanje podjetij iz Slovenije v bližnje države namesto prihajanja tujih investorjev ter beg možganov in manko talentov iz tujine zaradi visokih obremenitev plač, kar:

- zmanjšuje motivacijo za rast, razvoj in investicije, ustvarjanje novih delovnih mest,
- zahteva dolgoročno razmišljanje o demografskem razvoju, rasti produktivnosti in dodane vrednosti, izboljševanju kakovosti življenja.

Demografske spremembe z nizko rodnostjo in hitro starajočo se družbo ter zaostrene geopolitične razmere z vojnami in carinami zahtevajo usklajeno, hitro, kakovostno in učinkovito ukrepanje. Potrebno je drugačno delovanje politike, države, javnega sektorja in podjetij. Za izvedbo tega, tako rekoč kriznega upravljanja je potrebno oblikovanje skupnega dokumenta oz. strategije ali modela **razvoja** Slovenije do leta 2035.